ASOS JOURNAL

The Journal of Academic Social Science

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 9, Sayı: 115, Nisan 2021, s. 328-340

ISSN: 2148-2489 Doi Number: <http://dx.doi.org/10.29228/ASOS.49498>

Yayın Geliş Tarihi / Article Arrival Date

17.02.2021

Yayınlanma Tarihi / The Publication Date

29.04.2021

Öğr. Gör. Ümit PARSIL

Adıyaman Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümü

umitparsil@adiyaman.edu.tr

Orcid: <https://orcid.org/0000-0002-1901-5400>

KAYBOLMAYA YÜZ TUTMUŞ EL SANATLARI'NDAN KAHRAMANMARAŞ'TA TAŞ İŞÇİLİĞİ¹

Öz

Dünyanın yaşam alanındaki tüm bölgelerinde daha çok kullanılan hem yapı hem heykel-rölyef malzemesi olarak kullanılan taş, Kahramanmaraş, Anadolu'da sanat ve el sanatları çeşitliliğinin zengin olduğu bir kadim bir şehirdir. Tarihi süreçte önemli uygarlık ve ticaret merkezi olmasından dolayı yörede çeşitli el sanatlarına karşı duyulan ihtiyaç artmış, bu ihtiyaçlar yörede yetişen ustaların eserleriyle giderilmeye çalışılmış ve bu süreç halen devam etmektedir. Kahramanmaraş'lı ustalar doğadan elde ettikleri bütün malzemeleri sanat eserine dönüştürerek halkın beğenilerine ve ihtiyacına sunmuşlardır. Araştırma yöntemi olarak alan araştırması yöntemi ve genel tarama modeli esas alınıp nitel araştırma yöntem ve teknikleri kullanılmıştır. Nitel verileri elde edebilmek için araştırma sürecinde “doküman incelemesi” kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda Kahramanmaraş'ta taş işçiliğinin halen ustalar tarafından nispeten yürütüldüğü ve bunun gelecek kuşaklara aktarılması bağlamında bu çalışmadaki verilerin ve Kahramanmaraş'ın tanıtımı açısından önemli bir paya sahip olan bu mesleğin desteklenmesi ve taş oymacılığı ile ilgili seminerler, kurslar, bilimsel etkinlikler düzenlenerek küçük-

¹ Bu çalışma 18-20 Nisan 2013 tarihinde Uluslararası Türk ve Dünya Kültüründe Kahramanmaraş Sempozyumu'nda yazar tarafından sunulan “Kahramanmaraş Taş İşleme Sanatı” başlıklı çalışmanın genişletilmiş halidir.

büyük çeşitli ürünlerin üretilip pazar payının oluşturulması ve bunun gibi tüm oluşumların desteklenmesi önem taşımaktadır.

Anahtar kelimeler: Taş İşçiliği, Taş Oyma, Taş, Kahramanmaraş.

STONE WORKING IN KAHRAMANMARAŞ FROM THE HANDICRAFTS THAT HAVE A FACE TO BE LOST

Abstract

Stone, which is used both as a building and as a sculpture-relief material in all regions of the world, is an ancient city where the diversity of arts and crafts in Anatolia is rich. Due to being an important civilization and trade center in the historical process, the need for various handicrafts in the region has increased, these needs have been tried to be met with the works of the local masters and this process is still continuing. The craftsmen of Kahramanmaraş transformed all the materials they obtained from nature into works of art and presented them to the taste and needs of the people. As a research method, qualitative research methods and techniques were used based on the field research method and general survey model. "Document analysis" was used in the research process to obtain qualitative data. As a result of the research, the support of this profession, which has an important share in the introduction of the data in this research and Kahramanmaraş, in the context of transferring the stonemasonry in Kahramanmaraş by the masters and transferring it to the next generations, and the seminars, courses, scientific activities related to stone carving were organized and It is important to produce various products and create a market share and support all such organizations.

Keywords: Stone Working, Stone Carving, Stone, Kahramanmaraş

GİRİŞ

Dünyanın yaşam alanındaki tüm bölgelerinde daha çok kullanılan hem yapı hem heykel-rölyef malzemesi olarak kullanılan taş, Anadolu'da sadece bir yere özgü malzeme olarak değil, kültürlerarası etkileşimin gözlenebildiği bir alan olarak da önemlidir. (Erbaş, 2018: 31).

Mermer, çakmaktaşı (flint), granit, kireç taşı / traverten (limestone), alçı taşı (anhydrite), obsidyen ve kumtaşı / köfeki (sand stone), basalt, kireç taşı (chalk), gibi çeşitleri olan oyma, sondaj ve aşınma yolu ve çatlama ile elde edilen bu doğal malzeme oluşum biçimine göre başkalaşmışlar (tillatlar, gnayslar, mikaşistler), tortullar (klastik, kalkerler, kimyasal), magmatikler (plutonik, volkanik) olarak gruplanabilmektedir. Bahsedilen bu taş türlerinin Anadolu'nun değişik bölgelerinde bol miktarda var olduğu tespit edilmiştir. Taş malzemenin Anadolu topraklarındaki bolluğu, Türk mimarisinin bu topraklarda geçirdiği dönemin önemli sonucu olarak; Taş hem temel yapı ve hemde süsleme malzemesi olarak kullanılmıştır (Özbek, 2002: 25-26).

Türklerde en önemli el sanatlarından biri, değişik tekniklerde taşın yontularak biçimlendirilmesi ile yapılan taş işçiliğidir. Taş işçiliğinin ilk örnekleri, mezar kültü ile ilgili olarak dikilen taş blokların üzerine yapılan oymalardır. Türklerin sahip oldukları inançlar, gelenekler ve yetenekler birleşince taş işçiliğinde eşsiz eserler ortaya çıkmıştır. Büyük Selçuklu ve Anadolu Selçuklu dönemlerinde taş işlemeciliğinin, figürlü süslemelerin çok kullanıldığı

mezar taşlarının yanı sıra han, türbe, camii, kale, kümbet, kervansaray, medrese ve saray yapısı gibi eserlerde ve yüzey süslemelerinde de kullanıldığı görülmektedir (Tozun, 2012: 375). Tarihsel olarak incelendiğinde Kahramanmaraş'ta taş işçiliğinin tarihi bilinenin aksine, İÖ 11.000 yıllar olan Paleolitik çağa kadar inmektedir ve son yıllarda Kahramanmaraş Merkez İlçeye bağlı Tekir Kasabası Yukarı Döngel Köyünde yer alan Direkli Mağarası'nda yapılan kazılarda bulunan insanlığın ilk taş aletleri olan el baltaları taş işçiliğinin ilk örneklerini oluşturur.

Geç Neolitik Dönem'de yaklaşık İÖ 7000–5400 Domuztepe'de yapılan arkeolojik kazılarda bulunan Domuztepe Mühürleri de taş işçiliğindeki incelik ve zarafeti gözler önüne sermektedir. Bölgemizde hüküm süren Geç Hitit Krallıklarından "Gurgum" Krallığı'na ait İÖ 810–783 dönemine ait olan ve daha önce Kahramanmaraş Kalesi'nde bulunan ve 1886 yılından itibaren de İstanbul Arkeoloji Müzesi-Eski Şark Eserleri Müzesinde sergilenen yazıtlı Maraş Aslanı, 2012 yılının Ekim ayı tarihli Bakanlık Makamı onayıyla 30 Ağustos 2013 tarihinde Kahramanmaraş Müzesinde sergilenmek üzere Kahramanmaraş'a getirilen yazıtlı Maraş Aslanı (<https://kahramanmaras.ktb.gov.tr>) ile Kahramanmaraş Merkez ve İlçelerinde yapılan arkeolojik kazılarda Tanrı heykelleri, Merkez Mağralı ve Yörükselim Mahallelerinde bulunan ziyafet sahnelerini anlatan steller, Türkoğlu Minehöyük, Pazarcık Doğanlıkarahasan Köyü, Afşin Yazıbelen (Hurman) Köyü ve Arıtaş Höyüğünde bulunan ve Gurgum Krallığını yansıtan Kahramanmaraş Arkeoloji Müzesi salonunda sergilenen steller ve heykeller (<http://wownturkey.com/>), taş işçiliğinin günümüze yansıyan örnekleridir.

Fotoğraf 1. Kahramanmaraş Müzesinde Bulunan "Maraş Aslanı"

(<https://kahramanmaras.ktb.gov.tr/TR-151913/maras-aslani.html>)

Halen Kahramanmaraş Arkeoloji Müzesi'nin bahçesinde sergilenen sütun başlıkları Roma Döneminin günümüze kadar gelen güzel örneklerini bizlere sunmaktadır. Ayrıca yine Roma Dönemine ait çocuk mezarı olarak kullanılan Ostothek'teki taş işçiliği ile Afşin'de Kız-Oğlan Kayası adı verilen kaya mezarının üstünde yer alan kayalardaki ustaca yapılmış taş işçiliği de incelenmeye değer eserlerdir. Kahramanmaraş'ta bulunan Dulkadiroğlu Beyliği zamanında yapılmış Maraş Ulu Camii minaresi ve taç kapısındaki muhteşem taş işçiliği ve

Güneydoğu Anadolu ile Memlûklü Sanatının etkilerini yansıtan (Özkarıcı, 2008: 380), Maraş Taş (Rad) Medrese Kümbetinin mihrap kısmındaki duvar süslemeleri ile Afşin yakınında, hanla cami arasında Eshab-ı Kehf ve Ribat ül Mübarek (Aslanapa, 1990: 295) adıyla tanınan Ribatın portalindeki muhteşem taş işçiliği ile Elbistan Ulu Camii'ndeki taş işçiliğinin örnekleridir.

YÖNTEM

Bu çalışmada 2000li yıllardan günümüze Kahramanmaraş'ta faaliyet gösteren taş işçiliğinde çalışanlar ve yaptıkları çalışmalar hakkında alan araştırması yapılmış, ustalarla ve işçilerle görüşme yapılarak, taşın işleniş aşamaları ve işlenişte kullanılan araçlar incelenmiştir. Araştırma yöntemi olarak alan araştırması yöntemi ve genel tarama modeli esas alınıp nitel araştırma yöntem ve teknikleri kullanılmıştır. Nitel verileri elde edebilmek için araştırma sürecinde “doküman incelemesi” kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan görseller, sempozyumun yapıldığı dönemde araştırmacılar tarafından çekilmiş ve araştırmada kullanılan görsellerdeki eserlerin verileri ise Kahramanmaraş taş ustalarına sorularak ulaşılmıştır.

KAHRAMANMARAŞ'TA TAŞ İŞÇİLİĞİ

Kahramanmaraş'ta Mardin, Midyat, Gaziantep, Şanlıurfa, Ahlat kadar yoğun olmasa da sivil mimaride ve kutsal mekânlarda taş işçiliği kullanılmıştır. Ancak, bölgemizdeki ustalarımızın titizliği ve hassas işçiliğinin gözler önüne serildiği dini mimarilerdeki taş işçiliği, diğer illerde yer alan dini mimarilerin önüne geçecek kadar özgün ve gelişmiş seviyeye gelmiştir.

Taş işçiliğinin günümüze kadar ulaşmasında çok büyük bir payı olan, taş işleme sanatının yöredeki ustalarından aslen Kahramanmaraş Mağralı Mahallesinden olan Alaaddin Tehçi'nin yapmış olduğu; Bahçelievler ve Batıpark Camileri, Alaaddin Tehçi'nin oğullarından Mustafa Tehçi, Abdullah Tehçi ve Aslan Tehçi'nin birlikte yaptıkları; Yavuz Selim Camii, yine Mağralı Mahallesinden Duruş Canlı'nın yapmış olduğu; Kümbet Camii, Yıldırım Bayazıt Camii, Elif Hatun Camii ve Hz. Yunus Camii şerefeleri ile Ulu Camii giriş kapsındaki işleme ve oymaları, Ali Manga'nın (Nacar Ali) Sümer Camii ve Bayazıtlı Camii günümüz taş işçiliğinin kültür mirasıdır.

Yapımına 1993 yılında başlanan ve Sayın Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın ifade ettiği gibi “Cumhuriyet döneminin şaheseri” durumunda olan, Maraşlı taş ustalarının nadide işçiliği ile vücuda gelen Abdulhamid Han Camii, Türkiye'de Ankara Kocatepe Camii ve Adana Sabancı Camii'nden sonra gelen 3. Büyük Camiidir. Yapımında Mağralı Mahallesindeki taş oyma ustaların sayıca az olmasından dolayı çevre ilçe ve köylerden usta olmaya aday çıraklar gelerek, Alaaddin Tehçi gözetiminde geleneksel taş oymacılığında ustalık sıfatına erişmişlerdir. Ustalığa erişenler: Yüksel Bal, Rıza Bal, Cengiz Bal kardeşlerdir. Maraş taş oyma sanatında, Didaş Doğal Taş ve Marya Doğal Taş Firmaları, günümüzde çağın getirdiği teknolojileri kullanarak taş oymacılığını doğudan batıya, kuzeyden güneye kadar tanıtmayı hedefleyerek çeşitli illerden gelen talepleri karşılamaya çalışmaktadırlar.

TAŞ İŞÇİLİĞİNDE KULLANILAN ARAÇ ve GEREÇLER

Taş ustaları, her aşaması büyük emek isteyen bu eşsiz güzellikteki yapıtları gözler önüne sererlerken, taş ocağından taşın çıkarılması işlemi sırasında ve yapı işlerinde kullanılacak duruma getirilmesi esnasında çeşitli araçlar kullanırlar.

Taş İşçiliğinde Kullanılan Araçlar

Yaprak: Taş ocağında, taşları kayadan ayırmak için, taşın üstüne tivitle çizilen derin hattın birkaç yerine çakılır. Balyozla vurulur, üst taraftan basınç oluşturmada kullanılır.

Tivit: Taş ocağında taş bloklar ayırmak için kullanılır.

Külünk: Taş ocağında kullanılan, ucu sivri ve uzun demir kazmadır. Kaya üstünde hat açmaya yarar. Üstte ve altta açılan bu hatlara yaprak ve tivit konulduğunda basınç oluşumunu kolaylaştırır.

Çekiç: Bir tarafı tokmak şeklindedir; diğer tarafı yaprak ve tiviti çekmeye yarar. Yapı sisteminin hemen hemen bütün alanlarında ihtiyaç duyulan bir taşçı aletidir. Taş parçalamak, duvara konan taşı sıkıştırmak, yerleştirmek, yere döşenen taşların yerle temasını sağlamlaştırmak vb. işlerde kullanılır. (Maraş yöresinde “Madıraha” olarak da bilinir.)

Kalem: Taş üzerinde oya ve motif yapmaya yarayan çelikten ucu keskin bir alettir. 25 cm uzunluğundadır ve ağzı 4- 5 cm enindedir. Yazı yazmak, mezar taşlarına hüsn-i hat yazmak gibi çeşitli işlerde kullanılır, taşa işlenecek yazıları ve motifleri yüzeye yerleştirmeyi sağlar.

Gönye: Yunancadan dilimize geçmiş bir kelimedir. Taşın köşelerini ölçmeye, köşelerin dik olup olmadığını anlamaya ve düzeltmeye mahsus demir alete verilen isimdir. “L” harfine benzer ve özellikle dik taşların kesilmesinde ve ölçmesinde kullanılır.

Masdar: Sözlük anlamıyla “bir şeyin ortaya çıktığı kaynak”, “başlangıç noktası” olan masdar, taşın yüzünün dört tarafını aynı seviyeye getirmek, taşın bütün yüzlerinin aynı düzgünlük ve ölçüyle çıkmasını sağlamak amacıyla kullanılır.

Müfteh: Anahtar, şifre haliyle başvuru cetvel şeklindedir. Keskinlik açısından “açmak”, “bilmek” anlamlarını içerir.

Yonacak: İki ağzı da 10 cm. kadar olan yonu aletidir. Bir tarafı dişli, bir tarafı keser gibi düz olan alete “tarak” da denilmektedir.

Şakol: Taş işçiliğinde, hazırlanan örülen ya da yerleştirilen taşların yapı bütünlüğü haline getirilmesinde kullanılır.

Mala: Taşlar arasına konulacak tutucu harçlar için kullanılır.

Harç: Kum ve kirecin karışımıyla elde edilerek yapı sisteminin gerektiği bütün alanlarda kullanılmıştır. Kum ve kireç karışımıyla elde edildiği için rengi beyazdır. Dolayısıyla, beyaz olan duvar ile güzel bir görünüm oluşturur. Günümüzde taş ile yapılan bütün binalarda kullanılmaktadır (Tozun, 2012: 377).

Gran: Taş ustaları Taşçılar, çıkartmış oldukları taş bloklarını yavaş yavaş yontarak kullanıma hazır hale getirdikleri alettir (Sökmen, 2015: 112).

Terazi: Taş işçiliğinde, örülen işin dengesinde eğriliğini bulmak için paralel olarak kullanılan ve dengeyi sağlamaya yarayan alettir.

İp: Yapıdaki sıranın düzgünlüğünü sağlamak için kullanılır.

Kompresör: Yontmada darbe amaçlı kullanılır, ustaya iş kolaylığı sağlayan bir alettir.

Testere: Blok haldeki taşları, levha haline getirmek için kullanılır. Yuvarlak profil takılarak ta kullanılabilen alettir.

Spiral: Taş işçiliğinde, taşları yontmadan önce kaba kesimde kullanılan alettir.

Tarak: Taşlara tarak izi açmada kullanılır.

Pergel: Yapılan işin çap hesaplanmasını kolaylaştırır.

Balyoz: Moloz taşların küçültülmesinde kullanılır.

Fotoğraf 2. Taş Oymacılığında Kullanılan Araçlar

1- Taraklı çekiç 2- Hava kompresörlü kalem 3- Taraklı kalem 4- Taraklı çekiç 5- Sivri 6-Küçük tarak 7- Büyük tarak 8- Taraklı çekiç 9- Kalem 10- Metre 11- Takoz fırça 12- Çekiç (Madıraka) 13- Makas 14- Gönye 15- Küçük spiral 16- Büyük spiral

Taş İşçiliğinde Kullanılan Gereçler

Taş işçiliğinde kullanılan ana malzeme, çeşitli özellikleri farklı olan taşlardır. Kahramanmaraş'ta yapılarda daha çok sarı, antik sarı, gri, siyah, gülcürusu, kahverengi renklerdeki don olayına dayanıklı kalite taşlar kullanılmakta, özellikle Kayseri taşı tercih edilmektedir. Kayseri taşı deseni iyi gösteren doğal sarı ve gri renkli taşlar olup, siyah renkteki taşlarda deseni seçmekte göz yorulmakta, hat silmesi ve kuşak olarak, pencere sövelerinde renk geçişi için, zemin döşemesinde ise su emmesi düşük olan karataş ta denilen bazalt taşı kullanılmaktadır.

Ahır Dağı'ndan çıkartılan taşlara moloz taşı denilmektedir ve bu taşlar set duvarı yapımlarında kullanılmaktadır. Bu taşlar sert yapılı olduğundan taşa şekil vermek oldukça zordur. Gaziantep'ten getirtilen şekil verilen taşlar yapı taşı oldukları için genel olarak kapı girişlerinde kullanılmakta, Nusaybin, Midyat, Şanlıurfa, Nevşehir, Bayburt gibi yerlerden getirtilen taşlar da yörede kullanılmaktadırlar. Genel olarak Kahramanmaraş dışından taşçılar iki tür taş getirmekte bunlardan biri kesilmiş halde, diğeri ise ham olmaktadır.

Taş İşçiliğinde Yöntem ve Teknikler

Taş Oymacılığında yontma-oyma ve kabartma gibi farklı tarzlar kullanılır (Ögel, 1966: 101). Kahramanmaraş taş oymacılığında ise, yüzey motif zenginliğinin yanında teknik anlamdaki farklılıklarda önemsenen unsurlardandır. Teknikler arasında, ahşap işlemede de uygulanan kaset tekniği, şebekeli oyma, kakma, taraklama, kabartma, alçak oyma (negatif), ve kazıma (profito) teknikleri kullanılmaktadır. Taş oymacılığında, kompozisyon, kullanım yeri ve alanına göre değişmekte, sembolik kitabe ve mezar taşlarında farklı bezemeler kullanılmaktadır. Kahramanmaraş'lı taş oyma ustaları serbest tarzlardaki geometrik ve bitkisel bezemeleri sıkça kullanmışlardır. Ancak ustaların yöreye özgü sınırlı tarzları tekrarlanan uygulamalardır. Türk-İslam sanatında ahşap, çini, halı, kilim vb. dallarındaki motifler Kahramanmaraş taş oymacılığında kullanılan motiflerle örtüşmektedirler.

Taş işçiliğindeki özgün örnekler cami ve medrese gibi yapıların avlularında, ana cümle kapılarında, sütun başlıklarında, minare şerefelerinde, mihraplarda, minberlerde, çeşmelerde, sebillerde ve şadırvanlarda gözlenir (Tozun, 2012: 381).

Taş İşçiliğinde Oluşum Aşamaları

Fotoğraf 3. Moloz taş

Fotoğraf 4. Taşın gönyeye alınması

Fotoğraf 5. Gönyesi alınan taşın çizimi

Fotoğraf 6. Balyoz ile yontu

Fotoğraf 7.Çekiç (Madıraha) ve
düz kalemle yontu

Fotoğraf 8. Tarak ile yontu

Fotoğraf 9. Gönyelerle gerisine bakma

Fotoğraf 10. İşlenmeye hazır yontulmuş taş

Fotoğraf 11. Pergelle çap ölçümü

Fotoğraf 12. Kalemle desenin çizilmesi

Fotoğraf 13. Desenin hava

kompresörlü kalemle yontulması

Fotoğraf 14. Desenin bitmiş hali

Fotoğraf 15. Desenin sütunda kullanılması

Elle yontma yöntemi günümüzde genellikle minare yapımında kullanılmaktadır. Kahramanmaraş yöresinde az sayıda usta da oymacılık yöntemiyle taşları işlemektedirler. Oymacılık yöntemi genel olarak minarelerde kullanılmaktadır. Bunun haricinde sık olmasa da bina ya da gösterişli büyük yapılarda kapı girişlerine veya kapı girişlerinin her iki yanlarına oyma tekniğiyle yapılmış taşların da koyulduğu görülmektedir. (Sökmen. 2015: 112).

Fotoğraf 16. Kümbet Camii minare şerefesi

Örnek No: 01

Yöre Adı: Kahramanmaraş Merkez

Ürün Türü: Camii

Kullanılan Malzeme: Kayseri Taşı

Uygulanan Teknikler: Kabartma, Alçak Oyma, Şebekeli Oyma.

Örnek No: 02

Yöre Adı: Kahramanmaraş Merkez

Ürün Türü: Camii

Kullanılan Malzeme: Kayseri Taşı

Uygulanan Teknikler: Kabartma, Alçak Oyma, Şebekeli Oyma.

Fotoğraf 17. Elife Hatun Camii minare şerefesi

Örnek No: 03

Yöre Adı: Kahramanmaraş Merkez

Ürün Türü: Camii

Kullanılan Malzeme: Kayseri Taşı

Uygulanan Teknikler: Kazıma, Kabartma ve Alçak Oyma.

Fotoğraf 18. Bayazıtlı Camii minare şerefesi

Fotoğraf 19. Ulu Camii giriş kapısı

Fotoğraf 20. Giriş kapısı sol taraf detayı

Fotoğraf 21. Giriş kapısı sağ taraf detayı

Örnek No: 04

Yöre Adı: Kahramanmaraş Merkez

Ürün Türü: Camii giriş kapısı

Kullanılan Malzeme: Kayseri Taşı

Uygulanan Teknikler: Kabartma ve Alçak Oyma.

SONUÇ

Anadolu'daki tarihi yapılar ile çevre, önemli bir mimarlık stiline örnekleridir diyebiliriz ve dönemlerinin sanatını, işçiliğini ve teknolojisini göstermektedirler. Mimarlık mesleği ise, bölgesel, yerel ve ulusal tekniklerin muhtelif çeşitliliği tarafından geliştirilen zengin bir geleneğe sahip Anadolu'da uzun bir tarihe sahiptir. Hangi şekliyle kullanılırsa kullanılsın yapı malzemesi olarak taş, bu tarihin en yakın tanığı olmuştur (Erbaş, 2018: 31).

Ülke genelinde olduğu gibi, Maraş'taki tüm yerleşmeler, bu topraklara egemen olmuş yönetimlerin-yöneticilerin, farklı inançlarla yüklü insanların bizlere bıraktıkları yapılarla, tarihin bir çok evresini içeren çok özel bir yaşamın bütünüdür. Böyle bir birlikteliği Maraş'ta "okunur kılmak" için kamu-yerel, sivil-özel kesimlerin sağladıkları güçlü dayanışma da yerelde kentin sakinleri, genelde ise ülkemizin atılım yapan güzide şehri bakımından gelecek için umut verici bir başlangıçtır.

Günümüz teknolojileri ile birlikte gelişen yapı malzemelerinin yaygınlaşması ve çeşitliliğinin artması ve çoğalmasıyla birlikte el emeği olan taş işçiliğindeki yapılan ürünlerinin pazar payının azaldığı gözlemlenmiştir (Sökmen. 2015: 112). Kahramanmaraş'ın tanıtımı açısından önemli bir paya sahip olan bu mesleğin desteklenmesi ve taş oymacılığı ile ilgili seminerler, kurslar, bilimsel etkinlikler düzenlenerek küçük-büyük çeşitli ürünlerin üretilip pazar payının oluşturulması ve bunun gibi tüm oluşumların desteklenmesi önem taşımaktadır.

KAYNAKLAR

- Aslanapa, Oktay. (1990). Türk Sanatı Başlangıcından Beylikler Devrinin Sonuna Kadar. Cilt I-II. Kültür Bakanlığı Yayınları / 1196. Kültür Eserleri Dizisi / 158. Yüksek öğretim Kurulu Matbaası. Ankara.
- Erbaş, İkbāl. (2018). Taş ve Taş Yapı Kültüründe Değişim ve Dönüşüm. Atatürk Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi ATA Planlama ve Tasarım Dergisi Yıl: 2018, Cilt: 2, Sayı: 1
- Ögel, Semra. (1966). Anadolu Selçukluları'nın Taş Tezyinatı, Türk Tarih Kurumu Yayınlarından VI. Seri-Sa. 6, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.
- Özbek, Yıldırım. (2002). Osmanlı Beyliği Mimarîsinde Taş Süsleme (1300–1453), Kültür Bakanlığı Yayınları, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.
- Özkarıcı, Mehmet. (2008). Maraş Tarihi ve Sanatı Üzerine. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Rektörlük Yayın No: 132. Kahramanmaraş ve Yöresi Kültür Değerlerini Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayın No: 1. KSÜ Basımevi. Kahramanmaraş
- Sökmen, Sultan. (2015). Ahlat'ta Geleneksel Taş İşçiliği, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 105 Aralık 2015 Cilt 17 Sayı 2 (99-119)
- Tozun, Hatice. (2012). Şanlıurfa El Sanatları ve Sözlü Kültür Malzemeleri. Şurkav Yayınları No: 36. Yorum Matbaacılık. Ankara.
- <https://kahramanmaras.ktb.gov.tr/TR-151913/maras-aslani.html> Erişim: 16.02.2021
- <http://wowturkey.com/forum/viewtopic.php?t=122257&start=5> Erişim: 16.02.2021